POLITINĖS REKLAMOS ŽYMĖJIMO ATMINTINĖ

Nuo 2025 m. spalio 10 d. visose Europos Sąjungos valstybėse narėse taikomas Reglamentas (ES) 2024/900 dėl politinės reklamos skaidrumo ir atrankiojo adresavimo. Reglamentu nustatyti nauji politinės reklamos skaidrumo, žymėjimo ir informacijos pateikimo reikalavimai, kuriais siekiama užtikrinti aiškų politinės reklamos atpažįstamumą, didesnį visuomenės informuotumą bei skaidresnį politinės reklamos skleidimą.

Teisės aktai, reglamentuojantys politinės reklamos skleidimą:
https://www.vrk.lt/politine-reklama

Šioje atmintinėje pateikiami bendrieji politinės reklamos žymėjimo reikalavimai, televizijai ir radijui taikomi konkretūs reikalavimai, specialieji reikalavimai spausdintinei žiniasklaidai ir skaitmeninei terpei, taip pat spausdintos politinės reklamos, vaizdinio ir garsinio žymėjimo šablonai.

KĄ SVARBU ŽINOTI?

Politinė reklama turi būti žymima nuolat, tiek politinės kampanijos laikotarpiu, tiek jai nevykstant. Politinės kampanijos laikotarpiu taikomi papildomi žymėjimo reikalavimai spausdintai reklamai pagal Vyriausiosios rinkimų komisijos nustatytą tvarką.

Politinė reklama turi būti žymima tais atvejais, kai jos sklaida vykdoma už atlygį – pagal mokamos paslaugos užsakymą, sutartinių santykių pagrindu arba gaunant piniginį ar kitokios formos atlygį, įskaitant nepiniginę naudą.

Atlygintina politine reklama laikoma tokia, kuri rengiama, gaminama ar skleidžiama už užmokestį arba kuriai rengti, gaminti ar skleisti naudojami finansiniai resursai, pasitelkiami įprastai tokias paslaugas atlygintinai teikiantys asmenys.
Neatlygintinos politinės reklamos, pavyzdžiui, nemokamų įrašų socialiniuose tinkluose, žymėti nereikia.

Naujovė – skaidrumo pranešimas, kurį reikia skelbti kartu su politinės reklamos žymėjimu.

Jei iki politinės kampanijos pradžios patyrėte išlaidų, susijusių su politine kampanija, šias išlaidas reikia deklaruoti registruojantis politinės kampanijos dalyviu ir užregistruoti Politinės kampanijos finansavimo apskaitos žiniaraštyje (rekomenduojama per 10 darbo dienų nuo sprendimo dėl savarankiško politinės kampanijos dalyvio registravimo priėmimo). Iki politinės kampanijos pradžios politinės kampanijos išlaidos gali būti apmokėtos tik politinės organizacijos arba kandidato lėšomis. Politinės kampanijos išlaidos turi būti pagrįstos sąskaitomis faktūromis, sutartimis, banko išrašais, banko pavedimais, kasos aparato kvitais, darbų perdavimo – priėmimo aktais ar kitais apskaitos dokumentais.

POLITINĖS REKLAMOS SKELBIMŲ ŽYMĖJIMAS

Bendrieji reikalavimai

- Žymėjimas turi būti aiškus, suprantamas, nedviprasmiškas ir matomas.
- Vaizdinis žymėjimas ir skaidrumo pranešimai turi būti įskaitomi, tinkamo dydžio ir formos šrifto.
- Garsinis žymėjimas turi būti aiškiai ir išraiškingai ištariamas oficialiu tonu. Garsiniame žymėjime neturi būti jokių foninių garsų.
- Jei nuorodai į skaidrumo pranešimo vietą pateikti naudojamas tinklalapio saitas, QR kodas arba lygiavertės naudotojui patogios techninės priemonės, jais pasinaudojus ***skaidrumo pranešimas turi atsidaryti tiesiogiai.*** QR kodai turi aiškiai skirtis nuo žymėjimo fono ir būti tokio dydžio, kad būtų lengvai nuskaitomi įprastai naudojamais QR skaitytuvais.

Televizijai ir radijui taikomi konkretūs reikalavimai

1. Vaizdinis žymėjimas turi būti rodomas visą politinės reklamos skelbimo rodymo laiką. Arba vaizdinis žymėjimas gali būti rodomas per visą ekraną politinės reklamos skelbimo pradžioje ar pabaigoje, jei:

a) jo rodymo trukmė yra bent 3 sekundės;

b) pareiškimas, kad tai yra politinės reklamos skelbimas, užsakovo vardas ir pavardė (pavadinimas) ir tinklalapio saitas į skaidrumo pranešimą yra aiškiai, suprantamai ir nedviprasmiškai pateikti ir matomi visą politinės reklamos skelbimo rodymo laiką.

2. Garsinis žymėjimas turi būti pateikiamas politinės reklamos skelbimo pradžioje arba pabaigoje.

Specialieji reikalavimai, taikomi spausdintiems gaminiams (pvz., lankstinukams, skrajutėms, plakatams, tentams, reklaminiams laikraščiams, kalendoriukams, lipdukams, kt.)

1. Paprastai žymėjimas turi būti pateikiamas viename langelyje.
2. Jei skaidrumo pranešimas pateikiamas toje pačioje spausdintoje medžiagoje, kaip ir politinės reklamos skelbimas, jis paprastai turi būti pateikiamas viename langelyje.
3. Žymėjimas ir skaidrumo pranešimas turi aiškiai išsiskirti iš fono.
4. Politinės kampanijos laikotarpiu, siekiant užtikrinti finansavimo skaidrumą ir kontrolę, papildomai turi būti nurodomas tiražas (egzempliorių skaičius).

Specialieji reikalavimai, taikomi skaitmeninei terpei (pvz., interneto svetainės, internetinės reklamjuostės (angl. *banner*) skaitmeniniai ekranai, LED stendai, tinklalaidžių reklama, kt.)

1. Kai politinės reklamos skelbimai pateikiami **vaizdo įrašu, galima pasirinkti vieną iš dviejų alternatyvių žymėjimo būdų:**

I būdas

Visą politinės reklamos skelbimo laiką rodyti politinės reklamos žymą, kurioje yra tinkamai pateikta informacija. Rodomas vaizdinis žymėjimas turi būti įskaitomas, tinkamo dydžio ir formos šrifto, pritaikant prie publikavimo priemonės, nustatant pakankamą kontrastą ir taikant tinkamus raidžių, eilučių ir pastraipų intervalus.

Pavyzdys, jei reklama netaikoma rinkimams, teisėkūrai, reguliavimo procesui:

„Politinės reklamos skelbimas. Užsakovas – Krištolo skaidrumo partija. Daugiau informacijos rasite – [nuoroda arba QR kodas, nukreipiantys į skaidrumo pranešimą].“

Pavyzdys, jei reklama taikoma rinkimams:

„Politinės reklamos skelbimas. Užsakovas – Krištolo skaidrumo partija. Skirta 2027 m. savivaldybių tarybų ir merų rinkimams. Daugiau informacijos – [nuoroda arba QR kodas, nukreipiantys į skaidrumo pranešimą].“

II būdas

Per visą ekraną politinės reklamos skelbimo pradžioje ar pabaigoje ***bent 3 sekundes*** rodyti politinės reklamos žymą, kurioje yra tinkamai pateikta informacija, ir ***visą reklamos skelbimo laiką*** aiškiai, suprantamai ir nedviprasmiškai rodyti vaizdinį žymėjimą, kurį sudaro 3 elementai (pareiškimas, kad tai yra politinės reklamos skelbimas, užsakovo vardas ir pavardė (pavadinimas) ir tinklalapio nuoroda į skaidrumo pranešimą).

Pavyzdys, jei reklama netaikoma rinkimams, teisėkūros ar reguliavimo procesui:

„Politinės reklamos skelbimas. Užsakovas – Krištolo skaidrumo partija. Daugiau informacijos – [nuoroda arba QR kodas, nukreipiantys į skaidrumo pranešimą].“

Pavyzdys, jei reklama taikoma rinkimams:

„Politinės reklamos skelbimas. Užsakovas – Krištolo skaidrumo partija. Skirta 2027 m. savivaldybių tarybų ir merų rinkimams. Daugiau informacijos – [nuoroda arba QR kodas, nukreipiantys į skaidrumo pranešimą].“

Visas tekstas rodomas bent 3 sekundes, neįvardinant rinkimų – visą reklamos skelbimo laiką.

! Atkreiptinas dėmesys, kad visais atvejais visą reklamos skelbimo laiką turi būti pateikiami bent trys politinės reklamos žymėjimo elementai: aiškus nurodymas, kad tai yra politinės reklamos skelbimas, užsakovo vardas ir pavardė (arba pavadinimas) ir nuoroda arba QR kodas, nukreipiantys į skaidrumo pranešimą. Vien tik užrašas „Politinės reklamos skelbimas“ arba „Politinė reklama“ nėra pakankamas žymėjimas.

2. Kai politinės reklamos skelbimai pateikiami **garso formatu**, žymėjimas gali būti pateikiamas garso formatu, jei jis:
a) girdimas nesiimant jokių papildomų veiksmų;
b) pateikiamas politinės reklamos skelbimo pradžioje arba pabaigoje.

SPAUSDINTOS POLITINĖS REKLAMOS ŽYMĖJIMO ŠABLONAS

Politinės reklamos skelbimas (taikomas asmens duomenimis grindžiamas atrankusis adresavimas). Užsakovas yra [a) juridinio asmens oficialus pavadinimas arba b) fizinio asmens vardas ir pavardė]. Skelbimas susijęs su [rinkimų pavadinimas ir data] arba [teisėkūros ar reguliavimo iniciatyvos pavadinimas]. Daugiau informacijos – [tinklalapio nuoroda].

Politinės reklamos žymėjime turi būti:

1. Pareiškimas, kad tai **„Politinės reklamos skelbimas“**.
2. **Užsakovas** (pavadinimas arba vardas/pavardė, jei yra – ir kontroliuojantis subjektas).
3. Jei taikoma – kokiems **rinkimams ar teisėkūros, reguliavimo procesui** skirta reklama (pavyzdžiui: „2027 m. savivaldybių tarybų ir merų rinkimai“; „teisėkūros procesas: Švietimo įstatymo projektas“; „Piliečių įstatymų leidybos iniciatyva“; „reguliavimas: „Viešojo valdymo reforma“).
4. **Nuoroda arba QR kodas, nukreipiantys į skaidrumo pranešimą,** kur bus visa papildoma informacija (laikotarpis, sumos, mokėtojas ir pan.).

Pavyzdys, jei reklama netaikoma rinkimams, teisėkūros, reguliavimo procesui:

„Politinės reklamos skelbimas. Užsakovas – Krištolo skaidrumo partija. Daugiau informacijos – [nuoroda arba QR kodas, nukreipiantys į skaidrumo pranešimą].“

Pavyzdys, jei reklama taikoma rinkimams politinės kampanijos laikotarpiu:

„Politinės reklamos skelbimas. Užsakovas – Krištolo skaidrumo partija. Skirta 2027 m. savivaldybių tarybų ir merų rinkimams. Tiražas X vnt. Daugiau informacijos – [nuoroda arba QR kodas, nukreipiantys į skaidrumo pranešimą]. "

VAIZDINIO ŽYMĖJIMO ŠABLONAS

Politinės reklamos skelbimas (taikomas asmens duomenimis grindžiamas atrankusis adresavimas). Užsakovas yra [a) juridinio asmens oficialus pavadinimas arba b) fizinio asmens vardas ir pavardė)]. Skelbimas susijęs su [rinkimų pavadinimas ir data] arba [teisėkūros ar reguliavimo iniciatyvos pavadinimas]. Daugiau informacijos – [tinklalapio nuoroda].

Žymėjimo informaciją pateikti stačiakampio formos juodos spalvos langelyje neprivaloma. Rekomenduojama naudoti paryškintąjį tekstą ir (arba) didžiąsias raides, visų pirma taip išskiriant teiginį, kad tai yra politinės reklamos skelbimas, informaciją apie asmens duomenimis grindžiamą atrankųjį adresavimą (jei taikoma), taip pat užsakovo vardą ir pavardę (pavadinimą) ir tinklalapio nuorodą.

Politinės reklamos žymėjime turi būti:

1. Pareiškimas, kad tai yra **politinės reklamos skelbimas**. Gali būti vartojama ir kita panaši formuluotė (pvz. „Politinė reklama“).
2. Kai taikytina, privaloma teikti informaciją apie asmens duomenis grindžiamą atrankųjį adresavimą.
3. **Užsakovas**, kurio prašymu arba kurio vardu politinės reklamos skelbimas yra publikuojamas, pateikiamas ar platinamas (pavadinimas arba vardas/pavardė), pvz. „užsakovas yra“. Informacija apie užsakovą gali būti pateikiama kartu su užsakovo politiniu logotipu, pvz., partijos logotipu arba rinkimų simboliu.
4. Informacija apie politinės reklamos skelbimo **sąsają su rinkimais arba teisėkūros ar reguliavimo iniciatyva**, jei sąsaja su rinkimais arba teisėkūros ar reguliavimo iniciatyva yra aiški ir esminė. Rinkimų pavadinimas gali būti pateikiamas nurodant renkamų valdžios institucijų kategoriją (pvz., „savivaldybių tarybų ir merų rinkimai“). Teisėkūros ar reguliavimo iniciatyvos pavadinimas gali būti sutrumpintas.
5. **Nuoroda arba QR kodas, nukreipiantys į skaidrumo pranešimą**. Jei internetiniame žymėjime pateikiamas tinklalapio saitas, saito tekstas turi būti pateikiamas paryškintosiomis raidėmis arba spalva, kuri skiriasi nuo kito žymėjimo teksto spalvos, ir apibūdinamas kaip „skaidrumo pranešimas“. Siekiant išryškinti skaidrumo pranešimą ir jį padaryti patogesnį naudotojui, gali būti naudojami efektai arba animacija.

Pavyzdys: „Politinės reklamos skelbimas. Užsakovas yra Krištolo skaidrumo partija.
Skelbimas susijęs su 2027 m. savivaldybių tarybų ir merų rinkimais. Daugiau informacijos – [tinklalapio nuoroda į skaidrumo pranešimą].“

Pavyzdys: „Politinė reklama. Užsakovas yra Krištolo skaidrumo partija.
Skelbimas susijęs su 2027 m. savivaldybių tarybų ir merų rinkimais. Daugiau informacijos – [tinklalapio nuoroda į skaidrumo pranešimą].“

GARSINIO ŽYMĖJIMO ŠABLONAS

Tai politinės reklamos skelbimas (kurį teikiant taikomi asmens duomenimis grindžiami atrankiojo adresavimo ir (arba) reklamos skelbimų pateikimo metodai). Užsakovas yra [juridinio asmens oficialus pavadinimas arba fizinio asmens vardas ir pavardė]. (Skelbimas susijęs su [rinkimų pavadinimas ir data] arba [iniciatyvos pavadinimas]). Daugiau informacijos – [tinklalapio nuoroda].

Politinės reklamos žymėjime turi būti:

1. Pareiškimas, kad tai yra **politinės reklamos skelbimas.**
2. Kai taikytina – informacija apie asmens duomenimis grindžiamą atrankųjį adresavimą.
3. **Užsakovas**, kurio prašymu arba kurio vardu politinės reklamos skelbimas yra pateikiamas ar platinamas (pavadinimas arba vardas, pavardė), pvz.: „užsakovas yra [...]“.
4. Informacija apie politinės reklamos skelbimo sąsają su rinkimais arba teisėkūros ar reguliavimo iniciatyva, jei **sąsaja su rinkimais arba teisėkūros ar reguliavimo iniciatyva** yra aiški ir esminė. Rinkimų pavadinimas gali būti pateikiamas nurodant renkamų institucijų kategoriją (pvz., „savivaldybių tarybų ir merų rinkimai“). Teisėkūros ar reguliavimo iniciatyvos pavadinimas gali būti sutrumpintas.
5. **Daugiau informacijos pateikiama** [skaidrumo pranešimo adresas].

Adresas turėtų būti trumpas, kurį surinkus skaidrumo pranešimas turi atsidaryti tiesiogiai.

Pavyzdys: „Politinės reklamos skelbimas. Užsakovas yra Krištolo skaidrumo partija.

Skelbimas susijęs su 2027 m. savivaldybių tarybų ir merų rinkimais. Daugiau informacijos – adresu: [tinklalapio nuoroda į skaidrumo pranešimą]*“.*

PRANEŠIMAI SKLEIDŽIAMI ĮGYVENDINANT VIDAUS VEIKLĄ

Skleidžiama informacija laikoma politine reklama ir tais atvejais, kai politinės organizacijos (partijos, politiniai komitetai), jų skyriai ar politikai žinutes rengia, skelbia ar platina pasitelkdami savo vidinius išteklius (pvz., politinių organizacijų narius, sekretoriatų darbuotojus ir kt.), o ne išorės paslaugų teikėjus.
Pavyzdžiui, kai politinės organizacijos sekretoriato komanda pati rengia pranešimų turinį, kuria vaizdinę medžiagą ir skelbia pranešimus tiesiogiai politinės organizacijos socialinių tinklų paskyrose ar interneto svetainėje, tokie pranešimai laikomi politine reklama, rengiama ir skelbiama vykdant vidaus veiklą. Tokiais atvejais politinės reklamos ženklinimas ir skaidrumo pranešimas nėra privalomi.

Politinės kampanijos laikotarpiu, siekiant užtikrinti finansavimo skaidrumą ir kontrolę, turi būti žymima pačios politinės organizacijos ir (ar) kandidato ištekliais pasigaminta ar platinama spausdinta politinė reklama (tentai, plakatai, reklaminiai laikraščiai, lankstinukai, skrajutės, kalendoriukai, kt.), skirta politinei kampanijai. Tokia politinė reklama žymima įvardijant, kad tai politinės reklamos skelbimas, nurodant subjektą, kurio vardu (interesais) yra skelbiama reklama (politinės kampanijos dalyvis, kandidato vardas, pavardė), taip pat susijusių rinkimų (referendumo) politinės kampanijos pavadinimą, tiražą (egzempliorių skaičių), užsakymo numerį (kai taikytina) arba apskaitos dokumento numerį (kai taikytina) bei paslaugos teikėjo (gamintojo) pavadinimą arba tai, kad pasigamino pats politinės kampanijos dalyvis ar kandidatas. Skaidrumo pranešimas nurodytais atvejais nėra pildomas.

Politinės reklamos, pagamintos politinės kampanijos dalyvio ar paties kandidato ištekliais, išlaidos įtraukiamos į rinkimų politinės kampanijos išlaidas (pvz., popieriaus įsigijimo išlaidos, spausdintuvo dažų įsigijimo išlaidos, kt.).

Pavyzdžiai spausdintos politinės reklamos, politinės kampanijos laikotarpiu pagamintos ar platinamos pačios politinės organizacijos ištekliais:

„Politinės reklamos skelbimas. Krištolo skaidrumo partija. Skirta 2027 m. savivaldybių tarybų ir merų rinkimams. Tiražas X vnt. Užs. Nr. XY. Gamintojas UAB XY.“

„Politinės reklamos skelbimas. Migdolų pieno sąjungos Skuodo rajono kandidatų sąrašas. Skirta 2027 m. savivaldos rinkimams. Tiražas X vnt. Užs. Nr. XY. Gamintojas UAB XY.“

Pavyzdys spausdintos politinės reklamos, politinės kampanijos laikotarpiu pagamintos ar platinamos kandidato ištekliais:

„Politinės reklamos skelbimas. Krištolas Skaidraitis. Skirta 2027 m. mero rinkimams. Tiražas X vnt. Užs. Nr. XY. Pasigamino pats kandidatas.“